

Aivan lopuksi on ilahduttavaa panna merkille, että Tomperi piti artikkelien valikoinnista. Ja ne hän ovat kirjan keskeinen anti, ei esipuhe eikä kirjoittamani johdannot.

Markku Oksanen

SOKALIN HUIJAUksesta

En malta olla esittämättä paria lisähuomiota viime numerossa (n&n 4/97) käsiteltyyn Sokalin tapaukseen. Toinen huomio koskee Sokalin postmodernia huijausartikkelia, toinen Sokalin missiossaan käyttämiä retorisia strategioita, niinkuin ne ilmenivät mm. hänen Helsingin yliopistossa viime syksynä pitämänsä vierailuluennon yhteydessä.

Ranskalaisen filosofian jouduttua Sokalin tapauksessa jatkuvasti tulijalalle, on saattanut helposti syntyä kuva, että Sokalin hölynpölyartikkeli olisi pääosin koostunut lainauksista ranskalaisfilosofien teoksista (ja täten Sokalin huijauksen onnistuminen olisi ollut kyseisten ranskalaisajattelijoiden syytä). Pieni kvantitatiivinen selvitys viiteapparaatilta huomattavan rasittavan Sokalin artikkelin lähteistä kuitenkin kertoo toista. Paljon puhuttujen ranskalaisfilosofien tekstejä on Sokal käyttänyt seuraavasti: Irigaraylta kaksi artikkelia, Lacanilta kaksi artikkelia, Derridalta yksi artikkeli, Lyotardilta yksi artikkeli, Deleuzelta teos "Mitä filosofia on?" (johon viitataan kerran —siihen jo kaikille tutuksi käyneeseen jaksoon tieteen funktioveista). Kaikki nämä tekstit englanninkielisinä käännöksinä. Kristevalta ei mitään, Foucault'ltä ei mitään, Baudrillardilta ei mitään. Koska Sokalin artikkeliin on listattu peräti 234 lähdettä, ei ranskalaisten nykyfilosofien tekstien voi sanoa olevan kovin hyvin edustettuina.

Niin sanotun ranskalaisen muotifilosofian laadusta Sokalin artikkeli ei osoita mitään, sen enempiä kuin Einsteinin tai Bohrinkaan teorioista. Sitäkin enemmän kertoo lähteiden (tarkoituksellisen) leväperäinen ja epäpätevä käyttö ongelmista amerikkalaisessa tiedemaailmassa, johon yhteyteen Sokalin tapaus nimenomaisesti kuuluukin. Tai ainakin sen pitäisi kuulua.

Artikkelin saaman julkisuuden avulla Sokal kuitenkin —Bricmont apunaan —jatkoi missiotaan hyökkäämällä nimenomaan vanhan syntisen Euroopan maaperälle, ranskalaista filosofiaa vastaan. Samalla hän päästi surutta valloilleen liudan yksinkertaistavia dikotomioita (esim. luonnon-tiede vs. (ranskalainen) filosofia; Amerikka vs. Ranska), jotka yhdessä rakentavat to-

della stereotyyppisen asetelman, jossa järjestyvä keskustelu poterosta toiseen yli taistelutantereen käy hankalaksi. Populistinen ratkaisu.

Vierailuluentonsa taustastrategiana Sokalilla oli luoda omista lähtökohdistaan vihollisoppositio Toiseutena (sic!), niin että tämä Toiseus näyttäytyisi käsittämättömänä. Sokalin retoriseen arsenaaliin kuuluivat tehokkaat vahingonilto, vihjailun, absurdiksi tekemisen ja naurunalaiseksi saattamisen keinot yhdistettynä naiiviin pragmaattisuuteen ja tahalliseen Toisilukemiseen. Sokalin missio näyttää siis totelevan jonkinlaista — mediajulkisuudellekin niin tyypillistä — yksinkertaista/Umisen ja stereotyyppiö(tu)misen logiikkaa.

Sokalin tapaukseen sisältyy siis elementtejä, joissa stereotyyppiä ja yksinkertaistukset ovat jatkuvasti vaarassa nousta tärkeitä keskustelunavauksia näkyvämpään rooliin —sitä näkyvämpään, mitä julkisemmaksi väittely laajenee. Esimerkkinä pohjoisamerikkalaisesta keskustelusta mainittakoon vain oikeistopopulisti Rush Limbaughin riemu kun paljastui, että Sokalin oli onnistunut julkaista hölynpölyartikkelinsa *vasemmistolaisessa* tiedejulkaisussa.

Luonnonlakeja tällaisella keskustelulla ei siis järkytetä, mutta sen Sokalin tapaus ainakin osoittaa, että hölynpölylläkin on merkitystä, kuten Gilles Deleuze teoksessaan *Logique du sens* totesi.

Martti-Tapio Kuuskoski

KOMMENTTI TOMMI VEHKAVAARAN KIRJOITUKSEEN

Kirjoituksessaan "Huijauksia vain konstruktioita" (n&n 4/97) Tommi Vehkavaara pohdiskelee ansiokkaasti *Alan Sokalin* postmoderniin filosofiaan kohdistaman kriitiikin psykologisia motiiveja ja miettii niitä syitä, jotka ovat postmodernin filosofian suosioon johtaneet. Vehkavaara puolustaa niitä ajattelijoina, joita Sokalin *Social Text* -lehdessä julkaistussa kirjoituksessa parodioidaan, ja päättyy huomauttamaan, että "...koska Transgressing-artikkelin huvittavuus on nimenomaan Sokalin eikä hänen siteeraamiensa 'postmodernien' vastuulla, niin sen vakavamielistä julkaisemista hyvässä seurassa voi kyllä ihmetellä" (s. 33).

Vehkavaaran puolustamiin ajattelijoihin kuuluvat mm. Gilles Deleuze ja Félix Guattari, joiden teosta *Qu'est-ce que la philosophie?* (suom. *Mitä on filosofia*, Gaudeamus 1993) Sokal siteeraa ja parodioi